

Lage prijzen voor quotum en landbouwgrond zorgen voor nieuwe belangstelling voor de melkveehouderij in Zweden.

Nieuwbouwstallen bevatten veelal zowel een automatisch voersysteem als een melkrobot.

Voorselectiepoort belangrijk bij semivrij koeveerkeer

Automatisch voeren stimuleert koeactiviteit

waardoor je vijftig koeien meer kunt melken. Onze concurrenten zijn niet de standalonrobots van Lely of DeLaval, maar de draaimelkputten en de rapid-

De Zweedse sector heeft de laatste tijd veel aandacht gekregen van Deense melkveehouders die vanwege de hoge grond- en quotumprijzen in Denemarken moeilijk kunnen uitbreiden. Denen, alsook naar Denemarken geëmigreerde Nederlandse veehouders, zien de nog betaalbare Zweedse grondprijzen van 10.000 euro per hectare, een klimaat waarin de laatste jaren ook maisteelt mogelijk is en een melkprijs van dertig cent. Behalve de eerste in Zweden gevestigde Deense boeren zijn ook de Zweedse veehouders zelf actief met bedrijfsontwikkeling bezig.

Ottosen stuurt het erf op van melkveehouder Brengt Darholt in Vessigebro. Darholt is lid van het concernbestuur van de zuivelcoöperatie Arla. 'Wereldwijd trekt de vraag naar zuivelproducten aan. De Zweedse melkfabrieken kunnen best nog wat extra melk gebruiken.' Darholt kijkt uit over het glooiende landschap vanuit zijn riante villa en overdenkt de vraag waarom er in de Zweedse melkveehouderij juist nu zoveel activiteit plaatsvindt. 'Zweden was Zweden', zo verbreekt hij de korte stilte. 'Waarom moesten we de competitie aangaan met Europa? We hadden onze eigen markt,

onze eigen subsidies en een goede melkprijs. Maar iedereen ziet nu in dat we de concurrentie moeten aangaan, niet zozeer met Europa, maar met de hele wereld. Dan gelden er andere wetten en prijzen. Daar willen we klaar voor zijn en dat besef leeft nu onder de Zweedse veehouders.'

De manier waarop Darholt zijn bedrijf inricht voor de toekomst is tekenend voor de Zweedse situatie. Recent verruimde hij zijn toch al royale melkquotum van 2,2 miljoen kg met nog eens één miljoen kg. 'De quotumprijs is nu 0,01 cent per kg. Mogelijk gaat het quotum verdwijnen, maar ik vond het met deze quotumprijs wel verantwoord om wat meer zekerheid in het bedrijf in te bouwen.'

Semivrij koeveerkeer

Darholt heeft grootse bouwplannen voor dit jaar (zie kader) en in aanloop daarop plaatste de veehouder recent twee melkrobots. 'De tijd van automatisch melken is nu aangebroken', vindt Darholt, die bewust niet koos voor een melkstal. 'De onstabiele situatie van het bedrijf achter RMS is voorbij. De robot draait bedrijfszeker en ik heb inmiddels een opvolger.

Zweden wordt wakker

Na vijftien jaar terughoudendheid weer volop activiteit in Zw eedse melkveesector

Waarom Zweden?' Frede Ottosen herhaalt de vraag wanneer hij met zijn auto 150 km per uur de lange brug op raast die Denemarken met Zweden verbindt. 'In Zweden gebeurt het: het is een goedkoop land met een melkprijs van dertig cent en melkquotum voor weggeefprijzen. Bovendien merk je hier een enorme drang om de vijftien jaar achterstand van de melkveehouderij in te lopen. Zweden ontwaakt; er is hier écht veel te doen.' De Deen Frede Ottosen staat aan het hoofd van het bedrijf RMS Scandinavië,

dat het automatische melksysteem Titan verkoopt. Het hoofdkantoor staat in het Deense Varde. In Denemarken draaien op 38 bedrijven 118 melkboxen. In Zweden melken inmiddels veertien bedrijven met in totaal 41 boxen, waarvan acht bedrijven met de nieuwste generatie melkrobot. 'We mikken op bedrijven die willen groeien; bedrijven die meer dan honderd koeien gaan melken', legt Ottosen uit. Hij reist met grote regelmaat vanuit Denemarken naar het Zweedse landbouwgebied rondom de plaats Falkenberg,

tweehonderd kilometer ten noorden van de Zweedse stad Malmö. Het is een gebied met veel melkveehouderijbedrijvigheid en er zijn forse bedrijven. Het grootste bedrijf in de streek telt inmiddels 1200 koeien.

'Het is wereldwijd nog steeds een misvatting dat je door te investeren in een melkrobot je bedrijf "op slot" zet, dat je niet meer kunt groeien', vindt Ottosen. 'Dat geldt niet voor bedrijven die werken met een meerboxsysteem. Die zijn eenvoudig uit te breiden. Voor 33.000 euro plaats je er een extra melkbox bij,

Meerboxsysteem eenvoudig uit te breiden

Lege plaats biedt ruimte voor sensoren

Nog volop ruimte voor groei in de stal van Michael Elström

Olf Darholt: 'Medewerkers moeten er weer trots op zijn bij ons te mogen werken'

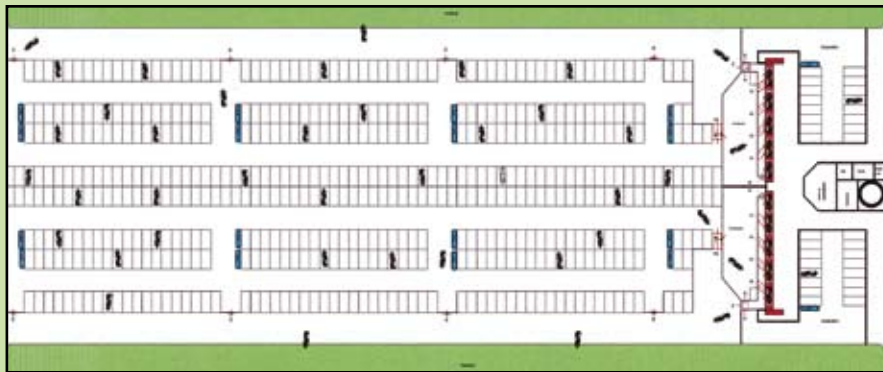

Sinds twee weken melken twee Titan-tweeboxsystemen elk honderd koeien op het bedrijf van Brengt Darholt en zijn schoonzoon Olf Darholt in Vessigebro. 'We molken drie keer per dag in een 2x8 visgraatmelkput. Daar waren onze medewerkers uit Litouwen zestien uur per dag mee in de weer', vertelt Olf Darholt (38). 'Maar het werd steeds moeilijker om mensen te vinden die zo lang in de put wilden staan.' Darholt plaatste in afwachting van een grootschalig nieuwbouwproject de twee melkrobots aan de kop van de oude ligboxenstal. 'Vanwege het werken in verschillende gebouwen maken we nu veel

uren. Vorig jaar was dat 37 uur per koe per jaar. Met de nieuwe stal moet dat straks weer richting de 20 uur per koe per jaar worden.' Er zijn vergevorderde plannen om aan de overkant van de weg een stal te bouwen met twee melksystemen en in totaal 350 ligboxen. Het is een investering van 3000 euro per ligplaats, inclusief de melkrobots en een automatisch voersysteem. 'De

besparing van personeelkosten voor twee man moet voldoende zijn om de kosten voor rente en aflossing van de melkrobots te compenseren.' Het wordt een enorme stal. De bouwtekening toont afmetingen van 36 meter breed en 180 meter lang. Olf ziet reikhalzend naar de nieuwbouw uit. 'Straks is onze stal volledig hightech en zijn de medewerkers trots dat ze bij ons mogen werken.'

Nieuwbouwplan familie Darholt biedt plaats aan 350 koeien

We willen tot de boeren van de toekomst behoren en dat gaat het beste met een hightechstal met melkrobot en een automatisch voersysteem.' De onstabiele fase bij RMS waar Darholt op doelt, is de periode waarin de ontwikkeling en de verkoop van de Zenith- en Libertyrobots van Prolion teleurstellend was. Dat had het faillissement van AMS Liberty tot gevolg. Andere software, een nieuwe aansluitarm en de overname door het beursgenoteerde bedrijf Punch

Technics brachten stabiliteit, maar nog altijd roept de naam Prolion gedachten aan mindere tijden op. Dat merkt ook Ottosen. Al bleef de slechte reputatie minder lang hangen in Scandinavië, in vergelijking met in Nederland. 'Ik ben altijd in de robot blijven geloven', aldus Ottosen. 'De verkoop van de nieuwe robot is hier weer snel hersteld.' Onderweg naar het bedrijf van Michael Elström in Laholm legt Ottosen uit dat hij niet alleen een melkrobot verkoopt,

maar ook adviseert over de stalinrichting. 'Een stal voor een standalonrobot, een éénbox, vraagt om een heel andere opzet dan voor een robot met meerdere boxen. Semivrij koeverkeer is enorm belangrijk bij onze robot. Een selectiepoort bepaalt of de koeien eerst langs de robot moeten of dat ze meteen naar de voerplaats kunnen. Die visie past het best in een ligboxenstal met vier of zes rijen.' Het semivrij koeverkeer valt tussen het vrije en het gedwongen koeverkeer in

Michael Elström: 'Je moet ook tijd hebben om te leven'

Het is nog leeg en rustig in de vierrijige stal van Michael Elström (38) uit Laholm. Er staat een nog niet gekalfde vaars wat te snuffelen aan de melkrobot met vier boxen, maar de overige honderd koeien lopen in de ruime stal die gebouwd is voor tweehonderd koeien. 'Met kerst dit jaar wil ik meer dan 180 koeien melken', aldus Elström. Het zijn

forse groeiplannen voor een bedrijf dat tot eind vorig jaar nog zo'n zestig koeien molk. 'Mijn vader molk al sinds 1993 hetzelfde aantal koeien. Maar toen ik het bedrijf overnam wilde ik meer koeien en minder werk. Je moet ook tijd hebben om te leven. De huidige honderd koeien kosten me nu drie uur werk per dag.' Vanwege de onstuimige groei is Elström bewust zuinig op de koeien en sinds de introductie van de robot een half jaar geleden is er nog geen koe afgevoerd. 'Dat komt omdat ik vier koeien twee keer per dag met de hand aansluit: drie onrustige vaarzen en een koe met een te grote uier die vijftig kilogram per dag geeft. Dankzij de overcapaciteit is dat aansluiten in

vijf minuten gebeurd.' De stal is 2672 vierkante meter groot en heeft naast de tweehonderd ligboxplaatsen een royale voerkeuken. Daarin staat nu een voerbunker die dagelijks met een voermengwagen wordt gevuld. Via de voerbunker gaat het voer zes keer per dag via een voerband de stal in. Het voersysteem kostte 35.000 euro en voor de totale stal, inclusief melk en voerrobot betaalde Elström in totaal 950.000 euro. Elström is tot nu toe erg tevreden. 'Ik houd van werken met koeien, maar ik zie het wel zakelijk. Met deze stal kan ik met weinig arbeid per koe eenvoudig een gezinsinkomen halen.'

Frede Ottosen: 'Je investeert in een robot om op arbeid te besparen. Zorg daar dan ook voor'

en wordt in Nederland nauwelijks toegepast. Ook past het systeem niet goed in stallen met drie rijen boxen aan een zijde. 'Typisch Hollands denken', mompelt Ottosen, en hij vervolgt duidelijker: 'Met semivrij koeverkeer kun je de melkrobot maximaal benutten, houd je rust in het koppel en zijn koeien zonder menselijk handelen te sturen en te separeren. Je investeert in een robot om minder arbeid te realiseren. Zorg daar dan ook voor.'

Dat RMS Scandinavië meer doet dan alleen robotverkoop wordt duidelijk wanneer Ottosen het erf oprijdt van Michael Elström (zie kader). In zijn stal wijst Ottosen naar de boxen, de koematrassen, het hekwerk, de rubberen vloer, de mestschuif en de lichtstraat in de stalnok die RMS heeft geregeld. 'We verkopen een doordacht stalconcept. Op het beton na kunnen we alles leveren', aldus Ottosen. Bij de melkrobot wijst Ottosen op de grote overcapaciteit. 'Overcapaciteit wordt bij veel melkveehouders als onzakelijk beschouwd, omdat de robot niet maximaal benut wordt. Maar overcapaciteit schept juist mogelijkheden. Het is makkelijk bij de opstartfase, je kunt groeien en een piekdrukke is snel weggewerkt. Neem weidegang, die is in Zweden verplicht en zorgt voor een praktisch probleem bij veehouders waarbij de robot helemaal vol zit. Een singlebox melkro-

Brengt Darholt: 'Zweedse melkfabrieken kunnen best nog wel wat melk gebruiken'

bot kan maximaal acht koeien per uur aan. Wanneer je 's avonds de laatste vijftien koeien ophaalt uit het land, dan is zo'n robot twee uur aan het melken en loopt de hele koerouting in de war omdat andere koeien moeten wachten. Onze robot met vier boxen melkt in een uur met gemak dertig koeien.'

Ottosen adviseert bij nieuwbouw ook automatisch voeren. 'Daarmee kun je meerdere keren per dag voeren, waardoor je het voer vers houdt. Ook houd je de koeien in beweging en scheelt het arbeid. Bovendien is het systeem goedkoper omdat je geen brede voergang hoeft te maken.'

Bij de robot zelf opent Ottosen een klein deurtje bij de laatste melkbox. Achter het deurtje is niets te zien, het is een lege ruimte. 'Dit,' en Ottosen kan een glimlach niet onderdrukken, 'is de toekomst. Op deze plek komen straks de sensoren die de veten eiwitpercentages in de melk gaan bepalen. Ook wordt er gewerkt aan sensoren die drachthormonen meten. Er zijn meer ontwikkelingen gaande. Over hooguit twee jaar zijn de sensoren klaar voor de praktijk en krijgen we dagelijks veel informatie over de koe. Dan zullen de kilogrammen geproduceerde melk per arbeidsuur pas echt omhooggaan.'

Jaap van der Knaap

Koepad

Jan de Keyser, tot voor kort vestigingsmanager bij de Vlaamse rundveeteeltvereniging VRV, heeft per 1 mei een functie aanvaard bij de Fortis-bank. Hij is benoemd tot strategy and development manager agriculture en is uit dien hoofde verantwoordelijk voor de verdere ontwikkeling en uitbouw van de landbouwactiviteiten van Fortis. In het kader van de strategie om de dienstverlening aan ondernemers

Vlaming. Voorzitter van CRV is de Nederlandse Hans Huijbers.

In de Verenigde Staten is op 4 mei overleden Ben McDaniel. Hij was in de jaren tachtig van de vorige eeuw een van de Amerikaanse onderzoekers die door de Wageningse hoogleraar Rommert Politiek werden gevraagd in Nederland gastlessen te geven. McDaniel, professor aan de universi-

Jan de Keyser

Noël Van Leeuwe

Ben McDaniel

te versterken richt Fortis zich ook op het landbouwsegment en het is aan De Keyser om daaraan invulling te geven. De 41-jarige De Keyser was eerder werkzaam bij NV Dossche en Genes Diffusion voordat hij in dienst trad bij VRV, de organisatie die hij tien jaar diende.

De Vlaamse melkveehouder Noël Van Leeuwe neemt het vicevoorzitterschap op zich van de raad van commissarissen van CRV Holding. Hij volgt daarmee Peter Broeckx op, die eerder dit jaar uit de veeverbetering stapte. Van Leeuwe, afkomstig uit Sint Margriete, is ook voorzitter van VRV. De Vlaamse afkomst van Van Leeuwe was geen voorwaarde voor zijn benoeming tot ondervoorzitter. Zowel het voorzitterschap als het vicevoorzitterschap is niet per definitie voorbehouden aan een Nederlander of een

teit van Noord-Carolina, verbleef bijna een jaar in Wageningen, waar hij indruk maakte op de studenten door zijn praktische kijk op moderne fokkerijzaken. Ook elders in het land gaf McDaniel lezingen, waarbij hij niet schroomde de vinger op de zere plek in de fokkerij van dat moment te leggen. In Noord-Holland gaf hij de fokkers in 1983 nieuwe hoop, toen hij openlijk zijn bewondering voor het melkrijke fh-vee toonde. De kleine, sympathieke Amerikaanse professor had desondanks velen wakker geschud, toen hij na een jaar weer naar Amerika vertrok.